

Predmet C-575/23**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

15. rujna 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Conseil d'État (Belgija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

31. kolovoza 2023.

Tužitelji:

FT

AL

ON

Druga stranka u postupku:

État belge

Intervenijent:

Orchestre national de Belgique

I. Činjenice i pobijani akt

- 1 Tužbom podnesenom 26. srpnja 2021. osobe FT, AL i ON zahtijevaju poništenje arrêté royal du 1er juin 2021 relatif aux droits voisins du personnel artistique de l'Orchestre national de Belgique (Kraljevska uredba od 1. lipnja 2021. o srodnim pravima umjetničkog osoblja Belgijskog nacionalnog orkestra) (MB br. 2021042025 od 4. lipnja 2021.).
- 2 Prije donošenja pobijanog akta o iskorištavanju srodnih prava glazbenika Orchestrea national de Belgique (Belgijski nacionalni orkestar; u daljnjem tekstu: ONB), koji je intervenijent, pregovaralo se, u svakom slučaju zasebno, u okviru Temeljnog odbora za mirenje.

- 3 U okviru Temelnog odbora za mirenje od 2016. vode se pregovori između ONB-a i sindikalnih izaslanstava glazbenika kako bi se postigao dogovor oko pitanja naknade za srodna prava. Ti pregovori još traju.
- 4 U rujnu 2019. ONB je odlučio glazbenicima predložiti potpisivanje pojedinačnih ugovora kojima se predviđaju određeni paušalni iznosi, koji bi bili odmah isplaćeni glazbenicima koji navedeni ugovor potpišu, dok bi za druge ti iznosi bili rezervirani do donošenja kraljevske uredbe.
- 5 Ta kraljevska uredba, koja je pobijani akt, donesena je 1. lipnja 2021. U njezinoj se preambuli među ostalim navodi sljedeće:

„Uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ;

[...]

budući da članak XI.205. stavak 4. Codea de droit économique [(Zakonik o gospodarskom pravu)] omogućuje da se, kada usluge pruža izvođač na temelju ugovora o radu ili pravilnika, imovinska prava koja proizlaze iz srodnih prava ustupaju poslodavcu pod uvjetom da je ustupanje prava izričito predviđeno i da je usluga obuhvaćena ugovorom ili pravilnikom;

budući da pravilno funkcioniranje Belgijskog nacionalnog orkestra zahtijeva da mu se ustupe sva prava povezana s izvođenjem i iskorištavanjem usluga koje pružaju izvođači Belgijskog nacionalnog orkestra;

budući da se Direktivom (EU) 2019/790 [...] u njezinu članku 18. utvrđuje načelo odgovarajuće i razmjerne naknade izvođačima, uzimajući u obzir načelo ugovorne slobode i pravedne ravnoteže između prava i interesa;

budući da se u uvodnoj izjavi 73. te direktive pojašnjava da i paušalni iznos može biti razmjerna naknada te da države članice u obzir mogu uzeti posebnosti svakog sektora;

budući da je naknada predviđena ovom Kraljevskom uredbom odgovarajuća i razmjerna s obzirom na posebnosti sektora, dobit ostvarenu iskorištavanjem srodnih prava glazbenika Belgijskog nacionalnog orkestra te naknadu za srodna prava koja se dodjeljuje u belgijskim orkestrima slične veličine i pravne situacije;

[...]”.

Normativni dio Kraljevske uredbe glasi:

„Članak 1. Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

1° Izvođač: glazbenik Belgijskog nacionalnog orkestra zaposlen na temelju upravno-pravnog pravilnika ili ugovora o radu, osim glazbenika koji obavljaju dužnost glazbenog ravnatelja ili solista.

[...]

8° Usluga: svako izvođačevo pružanje usluge koje se emitira, audiovizualno ili fonogramski snima kako bi ga Belgijski nacionalni orkestar ili njegovi pravni sljednici iskorištavali, u trajanju od najmanje tri sata i najviše četiri sata ili u trajanju jednog koncerta „uživo”. [...]

Članak 2. U skladu s odredbama ove Uredbe, izvođač Belgijskom nacionalnom orkestru ustupa srodna prava koja se odnose na njegove usluge pružene u okviru njegova rada u službi Belgijskog nacionalnog orkestra.

Članak 3.

1. Na temelju članka 2. za naknade navedene u člancima 4. i 6. Belgijskom nacionalnom orkestru ustupaju se sljedeća srodna prava: [...]

2. Prava ustupljena u skladu s člankom 2. i stavkom 1. ovog članka vrijede za cijelo trajanje srodnih prava i u cijelom svijetu.

[...]

Članak 4.

1. Kao naknada za ustupanje prava ustupljenih na temelju članaka 2. i 3., izvođačima koji su odradili čitavu godinu dodjeljuje se godišnja naknada od 600 EUR bruto. Za izvođače koji nisu odradili čitavu godinu naknada iznosi 24 EUR bruto po usluzi. [...]

2. Taj se iznos izvođačima isplaćuje u svojstvu „srodnih prava”.

3. Godišnja naknada od 600 EUR predviđena stavkom 1. ovog članka obuhvaća ustupanje srodnih prava predviđeno člancima 2. i 3. do godišnje kvote od najviše 25 usluga. [...]

[...]

Studijske fonogramske snimke [...] ne računavaju se u tu kvotu. Za njih je predviđena posebna naknada u iznosu od 3000 EUR po fonogramu koja se među sudjelujućim izvođačima dijeli na jednake dijelove.

Usluge koje se audiovizualno snimaju i emitiraju (reemitiraju) televizijskim prijenosom za koje organizator plaća naknadu Belgijskom nacionalnom orkestru ne računavaju se u tu kvotu. Naknada koju Belgijski nacionalni orkestar prima za televizijsko reemitiranje isplaćuje se sudjelujućim izvođačima na jednake dijelove .

U slučaju prekoračenja kvote usluga navedene u ovom stavku, izvođačima će se obračunati dodatna naknada od 24 EUR bruto po usluzi.

4. Uz naknadu predviđenu u stavku 1. ovog članka, izvođač ima pravo na dodatnu naknadu za srodna prava u okviru ispunjenja ugovora sklopljenog između isključivo osobe privatnog prava i Belgijskog nacionalnog orkestra. Isplata te dodatne naknade ni u kojem slučaju ne može dovesti do toga da ispunjenje tog ugovora za Belgijski nacionalni orkestar bude neisplativo.

Ta je naknada za sve izvođače utvrđena u iznosu od 50 % neto prihoda Belgijskog nacionalnog orkestra nakon odbitka varijabilnih troškova produkcije (ravatelj orkestra, dodatni glazbenici, zborni solisti, dvorana, troškovi snimanja, oglašavanje, dramaturgija itd.), koji se dijeli na jednake dijelove među sudjelujućim izvođačima.

[...]”.

II. Pravni okvir

1. Pravo Unije

- 6 Direktiva (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ (SL 2019., L 130, str. 92. i ispravak SL 2019., L 134, str. 25.) povećava zaštitu autora i izvođača. Njome se za njih uvodi pravo na pravičnu naknadu u okviru ugovora o iskorištavanju njihovih djela.
- 7 Uvodne izjave 72. i 73. glase:

„(72) Autori i izvođači često su u lošijem ugovornom položaju kada izdaju licenciju ili prenose svoja prava, uključujući i kada to čine u okviru vlastitih trgovačkih društava, u svrhu iskorištavanja djela uz naknadu, i te fizičke osobe trebaju zaštitu predviđenu ovom Direktivom kako bi mogle u potpunosti ostvarivati prava usklađena na temelju prava Unije. Ta potreba za zaštitom ne postoji kada je ugovorni partner ujedno i krajnji korisnik te ne iskorištava samo djelo ili izvedbu, što, na primjer, može biti slučaj u nekim ugovorima o radu.

(73) Naknada autorima i izvođačima trebala bi biti primjerena i razmjerna stvarnoj ili potencijalnoj gospodarskoj vrijednosti licenciranih ili prenesenih prava, uzimajući u obzir doprinos autora ili izvođača ukupnom djelu ili drugim predmetima zaštite kao i sve druge okolnosti slučaja, kao što su tržišne prakse ili stvarno iskorištavanje djela. I paušalni iznos može biti razmjerna naknada, ali to ne bi trebalo biti pravilo. Države članice trebale bi moći slobodno definirati posebne slučajeve kada se primjenjuju paušalni iznosi, uzimajući u obzir posebnosti svakog sektora. Države članice trebale bi moći slobodno provoditi načelo primjerene i razmjerne naknade putem

različitih postojećih ili nedavno uvedenih mehanizama, koji bi mogli uključivati kolektivno pregovaranje i druge mehanizme, pod uvjetom da su ti mehanizmi usklađeni s primjenjivim pravom Unije.”

- 8 Uvodne izjave 74. do 78. odnose se na potrebu za time da autori i izvođači imaju informacije za procjenu ekonomske vrijednosti svojih prava, uključujući tijekom vremena i u odnosu na naknadu primljenu za njihovo ustupanje, važnost transparentnosti u tom području i potrebu za postojanjem mehanizma za prilagodbu te naknade.
- 9 Uvodna izjava 82. glasi: „Ništa u ovoj Direktivi ne bi trebalo tumačiti na način da sprečava nositelje isključivih prava da na temelju prava Unije o autorskom pravu odobre besplatno korištenje svojih djela ili drugih predmeta zaštite, između ostalog u vidu besplatnih neisključivih licencija u korist svih korisnika.”
- 10 Poglavlje 3., naslovljeno „Pravična naknada u ugovorima o iskorištavanju sklopljenima s autorima i izvođačima”, među ostalim sadržava sljedeće odredbe:

„Članak 18. – Načelo odgovarajuće i razmjerne naknade

1. Države članice osiguravaju da, ako autori i izvođači licenciraju ili prenose svoja isključiva prava za iskorištavanje svojih djela ili drugih predmeta zaštite, oni imaju pravo primiti odgovarajuću i razmjernu naknadu.

2. U provedbi načela utvrđenog u stavku 1. u nacionalnom pravu države članice mogu slobodno koristiti različite mehanizme i uzimaju u obzir načelo ugovorne slobode te pravednu ravnotežu između prava i interesa.

Članak 19. – Obveza transparentnosti [...]

Članak 20. – Mehanizam za prilagodbu ugovora

1. Države članice osiguravaju, ako ne postoji primjenjiv kolektivni ugovor kojim se predviđa mehanizam usporediv onome koji je utvrđen u ovom članku, da autori i izvođači ili njihovi predstavnici imaju pravo zatražiti dodatnu, odgovarajuću i pravičnu naknadu od strane s kojom su sklopili ugovor za iskorištavanje prava ili pravnih sljednika takve strane kada se izvorno dogovorena naknada pokaže nerazmjerno niska u usporedbi sa svim naknadnim relevantnim prihodima ostvarenima iskorištavanjem djela ili izvedbi.

[...]

Članak 22. – Pravo na opoziv

1. Države članice osiguravaju da u slučaju kada je autor ili izvođač licencirao ili prenio isključiva prava na djelo ili drugi predmet zaštite, on

može u cijelosti ili djelomično opozvati licenciju ili prijenos prava ako nije došlo do iskorištavanja tog djela ili drugog predmeta zaštite.

2. Posebne odredbe u pogledu mehanizma opoziva predviđenog u stavku 1. mogu se predvidjeti u nacionalnom pravu

[...]

Države članice mogu iz primjene mehanizma opoziva isključiti djela ili druge predmete zaštite ako takva djela ili drugi predmeti zaštite obično sadržavaju doprinose nekoliko autora ili izvođača.

[...]”.

„Članak 26. – Razdoblje primjene

1. Ova Direktiva primjenjuje se na sva djela i druge predmete zaštite koji su zaštićeni nacionalnim pravom u području autorskog prava 7. lipnja 2021. ili nakon tog datuma.

2. Ova Direktiva primjenjuje se ne dovodeći u pitanje akte sklopljene i prava stečena prije 7. lipnja 2021.

[...]

Članak 29. – Prenošenje

1. Države članice stavljaju na snagu zakone i druge propise koji su potrebni radi usklađivanja s ovom Direktivom do 7. lipnja 2021. [...]”

2. Nacionalno pravo

11 U trenutku donošenja pobijanog akta, knjiga XI. Zakonika o gospodarskom pravu, u poglavlju 3. „Srodna prava” glave 5. „Autorska prava i srodna prava”, sadržavala je sljedeće odredbe:

„Članak XI.203. [...]

U skladu s pravilima Codea civile [(Građanski zakonik)], srodna prava priznata u ovom poglavlju su pokretna, mogu se ustupati i prenositi, u cijelosti ili djelomično. Mogu se, među ostalim, otuđiti ili obuhvatiti običnom ili isključivom licencijom.

[...]

Članak XI.205

1. Jedino izvođač ima pravo reproducirati svoju uslugu ili autorizirati njezinu reprodukciju, na bilo koji način i u bilo kojem obliku, izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, u cijelosti ili djelomično.

[...]

4. Kada izvođač usluge pruža na temelju ugovora o radu ili pravilnika, imovinska prava mogu se ustupiti poslodavcu pod uvjetom da je ustupanje prava izričito predviđeno i da je usluga obuhvaćena područjem primjene ugovora ili pravilnika.

[...]

Opseg i uvjeti prijenosa mogu biti određeni na temelju kolektivnih sporazuma.

[...]

Članak XI.206 [...]

4. Iznos naknade je, osim ako nije drukčije ugovoreno, razmjernan prihodima od iskorištavanja audiovizualnog djela. U tom će slučaju producent dostaviti izvođaču, najmanje jednom godišnje, potvrdu o prihodima koje je primio za svaki oblik iskorištavanja.

[...]”.

- 12 Zakon kojim se prenosi Direktiva 2019/790 objavljen je 19. lipnja 2022. Tim su zakonom izmijenjene određene prethodno navedene odredbe.

Članak XI.205 sada glasi:

„1. Jedino izvođač ima pravo reproducirati svoju uslugu ili autorizirati njezinu reprodukciju, na bilo koji način i u bilo kojem obliku, izravno ili neizravno, privremeno ili trajno, u cijelosti ili djelomično.

[...]

4. Kada izvođač usluge pruža na temelju ugovora o radu ili pravilnika, imovinska prava mogu se ustupiti poslodavcu ili mu se mogu dati u obliku licencije pod uvjetom da je ustupanje ili licenciranje prava izričito predviđeno i da je usluga obuhvaćena područjem primjene ugovora ili pravilnika.

[...]”.

Pravo na odgovarajuću i razmjernu naknadu u okviru sporazuma o iskorištavanju utvrđeno je u sljedećim odredbama:

„Članak XI.205/1. Kada izvođač ustupi ili licencira svoja isključiva prava za iskorištavanje njegovih usluga u okviru sporazuma o iskorištavanju, on zadržava pravo na primanje odgovarajuće i razmjerne naknade.”

Naposljetku, novim člankom XI.205/5 propisuje se:

„Članak XI.205/5. Kolektivnim ugovorima može se među ostalim odrediti:

1° opseg ustupanja ili licenciranja prava;

2° uvjeti ustupanja ili licenciranja prava;

3° uvjeti naknade za ustupanje ili licenciranje prava;

[...]”.

III. Ključni argumenti stranaka glavnog postupka

1. Prvi tužbeni razlog

- 13 Tužitelji ističu da do mogućeg ustupanja srodnih prava može doći samo uz pristanak njihovih nositelja. Članak XI.205 stavak 4. podstavak 4. Zakonika o gospodarskom pravu oni tumače na način da se njime omogućuje ustupanje srodnih prava kolektivnim sporazumima, konkretno kada se usluge pružaju na temelju ugovora o radu ili pravilnika i pritom se imovinska prava ustupaju poslodavcu. Prema njihovu mišljenju, ustupanje srodnih prava statutarnih izvođača može se ostvariti samo na temelju regulatornog akta, poput pravilnika, ali s pristankom nositelja tih prava, na temelju kolektivnog sporazuma postignutog sindikalnim dogovaranjem. Međutim, nije sklopljen nikakav kolektivni sporazum o opsegu i uvjetima prijenosa njihovih srodnih prava pobijanim aktom.
- 14 Druga stranka u postupku i intervenijent tvrde da se stavkom 4. članka XI.205 uspostavlja sustav za prijenos srodnih prava koji je iznimka, konkretno kada se usluge pružaju na temelju ugovora o radu ili pravilnika. Prema njihovu mišljenju, u tom slučaju ne dolazi do primjene pravila građanskog prava. Prijenos srodnih prava može se predvidjeti ugovorom o radu ili pravilnikom, ovisno o slučaju. Sklapanje kolektivnog sporazuma o opsegu i uvjetima prijenosa samo je mogućnost.

2. Peti tužbeni razlog

Stajalište tužiteljâ

- 15 Peti tužbeni razlog osobito se temelji na povredi članka 17. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja), članaka 10. i 288. UFEU-a te članaka 18. do 20. i 22. Direktive 2019/790.

Prvi dio

- 16 Srodna prava čine prava intelektualnog vlasništva čija je zaštita zajamčena, među ostalim, člankom 17. Povelje. Ustupanje tih prava moguće je, ali u skladu s uvjetima predviđenim u članku XI.205 stavku 4. Zakonika o gospodarskom pravu, tako da se opseg i uvjeti prijenosa tih prava mogu odrediti ili na temelju pojedinačnih ugovora ili na temelju građanskopravnog „kolektivnog sporazuma”, koji pretpostavlja postojanje stranačke suglasnosti volja.
- 17 U javnom sektoru, radne odnose između poslodavaca i radnika, a posebno financijske uvjete tih odnosa, po njihovoj prirodi jednostrano utvrđuje upravno tijelo regulatornim aktima koje donosi nakon pregovora u skladu sa zakonom. ONB i njegovo osoblje, bilo statutarno bilo zaposleno na temelju ugovora, dio su te pravne situacije svojstvene upravnom pravu. Upravo se u tom kontekstu na temelju pobijanog akta jednostrano ustupaju srodna prava statutarne glazbenika i glazbenika zaposlenih na temelju ugovora, bez pojedinačnog ili kolektivnog pristanka zainteresiranih osoba. Međutim, kad je riječ o imovinskim pravima, ona se ne mogu ustupiti bez pristanka njihova nositelja, koji može biti u obliku kolektivnog sporazuma. Budući da nije predviđen pristanak svakog pojedinačnog glazbenika – što je u nesuglasju s načelima jednakosti i nediskriminacije na temelju kojih bi se u regulatornom aktu trebalo temeljiti utvrđivanje usporedivih situacija – pobijani se akt nije mogao donijeti bez kolektivnog sporazuma.
- 18 Kao statutarne radnici, tužitelji smatraju da su obuhvaćeni odredbama poglavlja 3. Direktive 2019/790. Izvođači zaposleni na temelju ugovora o radu su prema svojem svojstvu obuhvaćeni područjem primjene tih odredbi, dok izvođači zaposleni na temelju pravilnika nisu iz te primjene izričito isključeni.
- 19 Članak 18. Direktive 2019/790 treba tumačiti s obzirom na uvodne izjave 72. i 73. ONB ne djeluje kao krajnji korisnik u smislu uvodne izjave 72. Direktive, nego prava izvođača namjerava steći kako bi sâm s trećim stranama iskorištavao usluge koje pružaju izvođači. Iz toga slijedi da i izvođači zaposleni na temelju ugovora o radu i izvođači zaposleni na temelju pravilnika ONB-a moraju imati zaštitu predviđenu Direktivom.

Drugi dio

- 20 U drugom dijelu tužitelji tvrde da je pobijani akt, s obzirom na to da je donesen 1. lipnja 2021. kako bi stupio na snagu na dan objave u *Moniteuru belge*, odnosno u petak 4. lipnja 2021., objavljen *in extremis*, posljednjeg radnog dana prije ponedjeljka 7. lipnja 2021., roka za prenošenje Direktive 2019/790.
- 21 Prema mišljenju tužitelja, donošenjem pobijanog akta neposredno prije krajnjeg roka za prenošenje, druga stranka u postupku vjerovala je da može izbjeći zahtjeve te direktive kojima se jača zaštita izvođača i predviđa njihovo pravo da ugovorno pregovaraju o ustupanju njihovih prava, da primaju odgovarajuću i razmjernu naknadu te dodatnu naknadu u slučaju uspjeha.

- 22 Pobjinani akt povređuje te obveze jer uključuje obvezno ustupanje srodnih prava, predviđa, kao naknadu za to ustupanje, naknadu koja uopće nije odgovarajuća i razmjerna, ne predviđa nikakvu dodatnu naknadu u slučaju uspjeha i ne nudi nikakvo pravo na informiranje i suodlučivanje o iskorištavanju tih prava.
- 23 Iz presude od 18. prosinca 1997., *Inter-Environnement Wallonie (C-129/96, EU:C:1997:628)* proizlazi da se, tijekom razdoblja prenošenja utvrđenog direktivom, države članice moraju suzdržati od donošenja odredbi koje mogu ozbiljno ugroziti rezultat propisan direktivom o kojoj je riječ, a taj je zaključak potvrđen u presudi od 4. srpnja 2006., *Adeneler i dr. (C-212/04, EU:C:2006:443)*. Na temelju te sudske prakse, nacionalno tijelo nije moglo donijeti odredbe kojima se povređuje direktiva čije je prenošenje u tijeku, nego je, naprotiv, već trebalo postupiti u skladu s njome.
- 24 „Akti sklopljeni” prije 7. lipnja 2021., navedeni u članku 26. stavku 2. Direktive 2019/790 ne mogu biti akti koje su „donijela” tijela javne vlasti, koja moraju poštovati direktivu koja je već na snazi. Pobjinani akt je opći propis na koji se primjenjuje sustav direktive, čak i ako je donesen između 9. lipnja 2019. i 7. lipnja 2021. Članak 26. Direktive treba tumačiti na način da se njime štite prava koja su stekli autori i izvođači, a ne prava koja su stekli korisnici. Naposljetku, tom se odredbom štite samo zakonito stečena prava, odnosno stečena u skladu s pravom Unije. Članak 26. stavak 2. primjenjuje se na prava stečena nakon 6. lipnja 2019. samo ako ozbiljno ne ugrožavaju ciljeve Direktive 2019/790.
- 25 Članak 26. Direktive treba tumačiti s obzirom na njezinu uvodnu izjavu 82., na način da se njime štite prava koja su stekli autori i izvođači, a ne prava koja su stekli korisnici.

Stajalište druge stranke u postupku

Prvi dio

- 26 Druga stranka u postupku ističe da se članak 26. Direktive 2019/790 primjenjuje ne dovodeći u pitanje akte koji su sklopljeni i prava koja su stečena prije 7. lipnja 2021. S druge strane, financijski položaj statutarog osoblja, poput glazbenika ONB-a, nije obuhvaćen područjem primjene Direktive 2019/790. Stoga se tužitelji ne mogu pozivati na primjenu članaka 18. do 23. Direktive, koji se odnose samo na izvođače zaposlene na temelju ugovora o iskorištavanju njihovih srodnih prava, a ne na statutarno osoblje.

Drugi dio

- 27 Druga stranka u postupku osporava da je donijela odredbe koje mogu ozbiljno ugroziti ostvarivanje rezultata propisanog Direktivom. Ta se direktiva ne primjenjuje na izvođače zaposlene na temelju pravilnika, nego samo na one zaposlene na temelju ugovora. Iako pobjinani akt, prema njezinu mišljenju, nije obuhvaćen područjem primjene direktive, navodi da je pri izradi pobjinaniog akta

odlučila slijediti njezine opće smjernice. Stoga je direktivu izričito navela u njegovoj preambuli i predvidjela odgovarajuću i razmjernu naknadu u korist glazbenika ONB-a.

- 28 Pobjanim aktom ne isključuje se mogućnost da izvođači na koje se pobijani akt odnosi sklope pojedinačni ili kolektivni sporazum s ONB-om kojim se utvrđuju uvjeti i opseg ustupanja. Pobijani akt sam po sebi sadržava sve informacije koje su glazbenicima Orkestra potrebne da bi mogli odrediti odgovarajuću i razmjernu prirodu svoje naknade.
- 29 Druga stranka u postupku osporava povredu članka 20. direktive, smatrajući da tužitelji nisu dokazali da je naknada predviđena pobijanim aktom nerazmjerno niska u odnosu na ukupne prihode koji se ostvaruju iskorištavanjem djela ili izvedbi. Činjenica da pobijani akt ne predviđa odgovarajuću i pravičnu dodatnu naknadu u slučaju uspjeha ne ugrožava ostvarivanje rezultata propisanog Direktivom i ne isključuje mogućnost da izvođači zahtijevaju dodatnu naknadu u slučaju uspjeha i o tome s ONB-om pregovaraju u okviru zasebnog sporazuma.
- 30 Usto, činjenica da pobijani akt ne predviđa mogućnost opoziva ustupanja prava u slučaju neiskorištavanja, osobito za izvođače zaposlene na temelju ugovora o radu, ne ugrožava ostvarivanje rezultata propisanog Direktivom. Kad je riječ o orkestralnim izvedbama, koje obuhvaćaju izvedbe svih glazbenika koji čine Orkestar, one su obuhvaćene mogućnošću isključenja navedenog u članku 22. stavku 2. drugom podstavku Direktive 2019/790.

Stajalište intervenijenta

- 31 Intervenijent smatra da su članci 18. do 23. Direktive 2019/790, koji nisu bili u prvotnom prijedlogu koji je podnijela Komisija, oblikovani nejasnim izrazima koji državama članicama ostavljaju vrlo široku marginu za prenošenje.
- 32 Prema mišljenju intervenijenta, tužitelji se ne mogu pozivati na tu direktivu zbog sljedećih razloga:
- ona nije izravno primjenjiva u belgijskom pravu;
 - zbog razloga pravne sigurnosti, u članku 26. pojašnjava se da se Direktiva (te stoga i odredbe o prenošenju) u svakom slučaju ne primjenjuje na prava stečena prije 7. lipnja 2021. Ustupanja ostvarena prije 7. lipnja 2021. stoga nisu obuhvaćena Direktivom. Pobijani akt stupio je pak na snagu 4. lipnja 2021., tako da odredbe te direktive ni na koji način na njega ne utječu;
 - Direktiva se navodi samo u pogledu članaka 18. do 22., koji se odnose na „ugovore o iskorištavanju”, a pritom je dvojbeno jesu li ti članci primjenjivi na ustupanja srodnih prava za usluge pružene na temelju ugovora o radu ili pravilnika.

- 33 U svakom slučaju, pobijani akt ne može ugroziti ostvarivanje rezultata propisanog Direktivom 2019/790. Sustav naknada predviđen pobijanim aktom u potpunosti je u skladu s rezultatom propisanim Direktivom 2019/790.
- 34 Pravo se može steći na temelju ugovora ili odredbe zakona ili drugog propisa s učinkom stjecanja prava. U skladu s člankom 26. Direktive 2019/790, tom se direktivom ne dovode u pitanje prava koja su prenesena na temelju ugovora ili na neki drugi način prije 7. lipnja 2021. Pravila te direktive ne primjenjuju se na pravne akte donesene prije 7. lipnja 2021.

3. Šesti tužbeni razlog

- 35 Šesti tužbeni razlog temelji se na povredi raznih odredbi, među ostalim članka 17. Povelje i članaka 18. do 22. Direktive 2019/790.

Stajalište tužiteljâ

- 36 Kad je riječ o primjenjivosti Direktive, tužitelji ističu da pobijani akt nije bio „sklopljen”, nego ga je druga stranka u postupku jednostrano „donijela”.

Prvi dio

- 37 Naknada za srodna prava kako je predviđena pobijanim aktom nije odgovarajuća i razmjerna – ili primjerena – i ne temelji se ni na jednom objektivnom i relevantnom elementu koji bi omogućio ocjenu njezine razumnosti.
- 38 Iz uvodne izjave 73. Direktive 2019/790 proizlazi da se, da bi se naknada smatrala odgovarajućom i razmjernom – ili primjerenom – stvarnoj ili potencijalnoj vrijednosti prenesenih prava, u obzir moraju uzeti doprinos izvođača pruženoj usluzi i sve druge okolnosti, poput tržišnih praksi ili stvarnog iskorištavanja djela. Paušalni se iznos može prihvatiti uzimajući u obzir posebnosti svakog sektora, ali taj iznos mora biti utvrđen na objektivni i relevantan način uzimajući u obzir prethodno navedene elemente.

Prilikom određivanja naknade predviđene pobijanim aktom druga stranka u postupku nije se oslonila ni na jedan postojeći podatak u sektoru, s obzirom na njegove posebnosti. Na primjer, dobit ostvarena od iskorištavanja srodnih prava glazbenika ONB-a nije poznata i stoga ne može biti referentni kriterij.

- 39 Tijekom rasprava koje su se vodile od 2016. do 2019., prijedlozi ONB-a su se mijenjali, tako da je od svibnja 2017. do veljače 2021. njegov prijedlog porastao s 320 na 600 eura za 25 koncerata, pri čemu se ta promjena ne temelji ni na jednom objektivnom i relevantnom elementu ocjene.
- 40 Radi usporedbe, u obzir nije uzeta naknada za srodna prava koja niz godina postoji u jedinom orkestru koji se po veličini i pravnoj situaciji može usporediti s ONB-om, odnosno u Théâtreu royal de la Monnaie (Kraljevsko kazalište La

Monnaie). U potonjem orkestru mehanizam uveden na temelju „kolektivnog sporazuma” predviđa naknadu koja približno iznosi 2500 eura godišnje. Usporedba pokazuje da glazbenici ONB-a primaju naknadu koja, očito, nije odgovarajuća i razmjerna– ili primjerena – i ni na koji način nije opravdana na temelju objektivnih, relevantnih i razumnih razmatranja.

Drugi dio

- 41 U drugom dijelu tužitelji ističu da pobijani akt ne sadržava nikakav mehanizam kojim se jamči da će u slučaju uspješnog iskorištavanja usluga koje pružaju nositelji srodnih prava nositeljima prava biti isplaćena dodatna naknada.
- 42 Iako je u članku 4. stavku 4. pobijanog akta predviđena dodatna naknada, ona ovisi o ispunjenju ugovora sklopljenog između ONB-a i dioničkog društva privatnog prava čiji je cilj produkcija glazbenih sadržaja koristeći se osobito mehanizmom poreznih olakšica. Ta će suradnja omogućiti maksimalnu privatizaciju dobiti u korist privatnog društva, a ONB će na štetu države i glazbenika snositi maksimalni iznos troškova produkcije.
- 43 Stoga se pobijani akt ni na koji način ne temelji na načelu navedenom u Direktivi 2019/790, čiji je cilj jamčiti pravičnu naknadu glazbenicima u slučaju uspješnog iskorištavanja njihove izvedbe umjetničkih djela.
- 44 Članak 4. stavak 4. pobijanog akta, koji ne uspostavlja nikakvu transparentnost u pogledu ugovora i troškova produkcije, isplatu dodatne naknade čini potpuno neizvjesnom jer ta isplata ni u kojem slučaju ne može dovesti do toga da ispunjenje tog ugovora za ONB bude neisplativo te se odbijaju svi varijabilni troškovi produkcije.
- 45 Paušalna naknada predviđena pobijanim aktom jednostavno je indeksirana. Međutim, tim se aktom srodna prava ustupaju za razdoblje njihova trajanja (50 godina) i za cijeli svijet i ne predviđa se odredba o prilagodbi paušalne naknade u slučaju da, tijekom tog razdoblja, ukupni prihodi od iskorištavanja usluga ONB-a pokažu da je ta naknada nerazmjerno niska u usporedbi s ukupnim prihodima. Ostvari li snimka komercijalni uspjeh, ta naknada nikada neće biti prilagođena. To čini povredu članka 20. Direktive 2019/790 i načela odgovarajuće i razmjerne naknade.

Treći dio

- 46 Ni jedna odredba pobijanog akta glazbenicima ne omogućuje da provjere kriterije na temelju kojih se određuje naknada za ustupljena prava, niti predviđa ikakav zajednički kontradiktorni izračun i dijeljenje podataka u vezi s ONB-ovim iskorištavanjem prava ili komunikaciju o tome. Budući da nemaju nikakvu kontrolu nad upravljanjem partnerskim društvom privatnog prava, glazbenici uopće neće moći provjeriti rezultate iskorištavanja srodnih prava ostvarene na temelju usluga koje su pružili u okviru ugovora između tog društva i ONB-a.

Četvrti dio

- 47 Pobjinani akt ne sadržava nikakav mehanizam koji nositeljima srodnih prava omogućuje njihov opoziv u slučaju da ih ONB ne iskorištava te stoga nije usklađen s načelima iz Direktive 2019/790.

Stajalište druge stranke u postupku

- 48 Druga stranka u postupku ističe da se Direktiva 2019/790 ne odnosi na tužitelje i da se ta direktiva ne primjenjuje na statutarno osoblje.

Prvi dio

- 49 Članku 18. Direktive 2019/790 ne protivi se to da naknada za srodna prava izvođača za izvođače zaposlene na temelju pravilnika bude utvrđena kraljevskom uredbom. Kad je riječ o izvođačima zaposlenima na temelju ugovora o radu, donositelj pobijanog akta u obzir uzima načelo ugovorne slobode, kao što to proizlazi iz njegovih uvodnih izjava.
- 50 Kako bi se mogla ocijeniti odgovarajuća i razmjerna priroda naknade za izvođače, u obzir treba uzeti to da ustupljena prava svakog od glazbenika u Orkestru nemaju nikakvu stvarnu ili potencijalnu ekonomsku vrijednost bez autorskih prava snimljenih djela, bez srodnih prava drugih izvođača ONB-a i bez srodnih prava producenta ustupljenih snimaka. Srodna prava izvođača Orkestra čine samo mali dio prava intelektualnog vlasništva koja ONB mora dobiti kako bi slobodno iskorištavao usluge koje glazbenici pružaju. Naknada za izvođače obuhvaćene pobijanim aktom odgovarajuća je i razmjerna stvarnoj ili potencijalnoj ekonomskoj vrijednosti ustupljenih prava.
- 51 Usto, razlog koji ističu tužitelji odnosi se isključivo na paušalnu naknadu od 600 eura i njime se ne uzimaju u obzir brojne druge naknade predviđene pobijanim aktom, koje u cijelosti ili djelomično odgovaraju neto prihodima od iskorištavanja ustupljenih prava te su stoga očito razmjerne i odgovarajuće.
- 52 U članku 26. stavku 2. Direktive 2019/790 riječ je o „aktu”, a ne o „ugovoru” ili „sporazumu”, tako da izraz „sklopljeni akt” obuhvaća i akte koje donosi izvršna vlast.

Drugi dio

- 53 Direktiva ne zahtijeva da se naknada za izvođače ONB-a u svim slučajevima utvrdi ovisno o mogućem uspjehu iskorištavanja usluge koju su pružili, nego samo kada se naknada pokaže nerazmjerno niskom u odnosu na prihode od iskorištavanja izvedbi.

Treći dio

- 54 Kriteriji za određivanje paušalne naknade od 600 eura navedeni u članku 4. stavku 3. pobijanog akta jasni su te ih glazbenici, koji su upoznati s brojem usluga u kojima su sudjelovali i znaju jesu li te usluge bile snimane ili nisu, mogu lako provjeriti. Jasni su i kriteriji za određivanje drugih razmjernih naknada (neto prihodi nakon odbitka varijabilnih troškova produkcije). Ukupni iznos neto prihoda glazbenici mogu jednostavno izračunati na temelju postotka koji su primili.

Stajalište intervenijenta

- 55 Prema mišljenju intervenijenta, članci 18. do 22. Direktive 2019/790 primjenjivi su samo u okviru ugovora o iskorištavanju. U ovom slučaju, ONB ne sklapa ugovor o iskorištavanju sa svojim glazbenicima.
- 56 Kad je riječ o prvom dijelu, na temelju engleske i nizozemske verzije Direktive 2019/790, ali i njezinih uvodnih izjava 61. i 73., on ističe da je u članku 18. nepravilno riječ o „razmjernoj”, a ne o „primjerenoj” naknadi. Naknada je stoga u skladu s Direktivom ako je primjerena (stvarnoj ili potencijalnoj ekonomskoj vrijednosti licenciranih ili prenesenih prava), bez obzira na to je li ona osim toga paušalna ili razmjerna.
- 57 Pobijani akt doista predviđa „odgovarajuću i razmjernu naknadu” u smislu Direktive jer glazbenici dobivaju godišnju paušalnu naknadu od 600 eura koja pokriva kvotu od 25 usluga i više naknada razmjernih neto prihodima ONB-a ostvarenima iskorištavanjem njihovih srodnih prava. Stoga je očito da su naknade predviđene pobijanim aktom u razumnom odnosu sa stvarnom ekonomskom vrijednošću prava koja su na taj način ustupljena. Naposljetku, naknade predviđene u pobijanom aktu u skladu su sa sektorskim praksama.
- 58 Članak 18. Direktive 2019/790 ni na koji način ne obvezuje na to da se ustupanje ostvaruje na temelju ugovora koji je odvojen od pravilnika za glazbenike o kojima je riječ, nego propisuje, naprotiv, u stavku 2. da „države članice mogu slobodno koristiti različite mehanizme”.

Drugi dio

- 59 Naknade predviđene pobijanim aktom ne mogu se kvalificirati kao naknada koja je „nerazmjerno niska u usporedbi sa svim naknadnim relevantnim prihodima ostvarenima iskorištavanjem djela ili izvedbi” jer su to konkretno naknade razmjerne neto prihodima od iskorištavanja srodnih prava te iznose između 50 i 100 % neto prihoda koje je ostvario ONB.

IV. Ocjena suda koji je uputio zahtjev

- 60 Pitanja primjenjuje li se Direktiva 2019/790 na srodna prava ustupljena u okviru statutarnog radnog odnosa, s jedne strane, te protivi li se toj direktivi jednostrano

donošenje regulatornog akta koji se odnosi na ustupanje srodnih prava prije 7. lipnja 2021., s druge strane, odnose se na meritum.

- 61 Prvi put u okviru ovog postupka, iako se u preambuli pobijanog akta izričito navodi Direktiva 2019/790 i opravdava usklađenost tog akta s Direktivom, druga stranka u postupku ističe da se „tužitelji ne mogu pozivati na primjenu članaka 18. do 23. Direktive koji čine poglavlje 3. naslovljeno ‚Pravična naknada u ugovorima o iskorištavanju sklopljenima s autorima i izvođačima’, koji se odnose samo na, kao što na to upućuje naslov, izvođače zaposlene na temelju ugovora o iskorištavanju njihovih srodnih prava, a ne na statutarно osoblje”.
- 62 Intervenijent također ističe da je „dvojbeno jesu li ti članci primjenjivi na ustupanje srodnih prava za usluge pružene na temelju ugovora o radu ili pravilnika”. On upućuje na uvodnu izjavu 72. Direktive.
- 63 Druga stranka u postupku i intervenijent osim toga ističu da se Direktiva primjenjuje „ne dovodeći u pitanje akte sklopljene i prava stečena prije 7. lipnja 2021.”, a pobijanim se aktom ustupanje srodnih prava glazbenika ONB-a provodi 4. lipnja 2021.
- 64 Argumentacija druge stranke u postupku i intervenijenta otvara pitanja o tome obuhvaća li Direktiva 2019/790, osobito njezini članci 18. do 23., slučaj ustupanja srodnih prava u okviru statutarноg radnog odnosa i, u slučaju potvrdnog odgovora, je li druga stranka u postupku bila obvezna poštovati te odredbe kada je u okviru roka za prenošenje te direktive donijela pobijani akt koji se odnosi na jednostrano ustupanje srodnih prava glazbenika ONB-a.
- 65 Ta se pitanja odnose na tumačenje prava Unije te ih stoga u skladu s člankom 267. UFEU-a treba uputiti Sudu Europske unije.

V. Prethodna pitanja

1. Treba li članke 18. do 23. Direktive (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ tumačiti na način da im se protivi ustupanje na temelju regulatornog akta srodnih prava statutarноg osoblja za usluge pružene u okviru radnog odnosa?
2. U slučaju potvrdnog odgovora, treba li pojmove „sklopljeni akti” i „stečena prava” iz članka 26. stavka 2. Direktive (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ tumačiti na način da se njima među ostalim obuhvaća ustupanje srodnih prava na temelju regulatornog akta donesenog prije 7. lipnja 2021.?